Magmas ungdomsbarometer 2026

Kommenttiteksti

Jenni Kallio, yhteiskuntatieteiden tohtori
Nuorisotutkija, Tampereen yliopisto

Nuorten tulevaisuususko horjuu ja eriytyy

Suomessa on parin viime vuoden aikana puhuttu paljon nuorten tulevaisuususkon heikkenemisestä. Keskustelu ei ole syntynyt tyhjästä: nuorisobarometrit ja nuorten parissa tehdyt tutkimukset kertovat, että nuorten optimismi on ohentunut ja luottamus yhteiskuntaan, päätöksentekijöihin ja tulevaisuuden mahdollisuuksiin rakoilee (esim. Happonen & Kiilakoski 2025; Happonen & Laine 2026; Kallio & Ågren 2025).

Tulevaisuususkon heikkeneminen ei ole vain nuorten asia, tai kiinni heidän sitkeydestään tai joustavuudestaan. Päinvastoin – nuorten tulevaisuususkon muutokset kertovat ennen muuta suomalaisesta yhteiskunnasta ja sen suhteesta nuoriin (Appelqvist ym. 2026, 7). Kun nuoret katsovat tulevaisuuteen epäluottamuksella, he katsovat samalla yhteiskuntaa, joka ei enää tarjoa heille samanlaista vakautta ja turvaa kuin aiemmille sukupolville (esim. Honkatukia, Kallio & Ågren 2025).

Tässä tekstissä tarkastelen ungdomsbarometern 2026 tuloksia siitä näkökulmasta, mitä nuorten vastaukset kertovat Suomen suunnasta, millaisiin laajempiin trendeihin ne kytkeytyvät ja mitä pitäisi tehdä, jotta nuorten tulevaisuususko voisi vahvistua.

Nuoret kriisien keskellä

Nykynuoret ovat eläneet koko elämänsä kriisien ja epävarmuuden aikakaudella. Pandemian, sotien, maailmanpolitiikan heilahdusten ja yhteiskunnan hallitsemattomalta vaikuttavien muutosten keskellä nuoret kokevat voimakkaasti, että koko maailma on kriisissä (Appelqvist ym. 2026; Happonen & Laine 2026, 97–99). Edellisten sukupolvien luomat rakenteet – kuten työmarkkinat, hyvinvointivaltio ja demokraattiset järjestelmät – järkkyvät, sen sijaan että ne tuottaisivat nuorten elämään vakautta ja ennustettavuutta (esim. Kallio & Ågren 2025). Nuorten pessimismissä ei olekaan mitään irrationaalista. Tulevaisuususkon heikkeneminen on looginen reaktio epävarmaan tulevaisuuteen, jonka kehityskulkuihin vaikuttaminen tuntuu vaikealta.

Nuoret suhtautuvat omaan tulevaisuuteensa tyypillisesti positiivisemmin kuin maailman tulevaisuuteen (Kiilakoski & Laine 2022, 74–76). Näin myös ungdomsbarometernissä: vastaajista 62 % suhtautui omaan tulevaisuuteensa optimistisesti tai hyvin optimistisesti, kun taas maailman tulevaisuudesta näin ajatteli alle viidesosa. 72 % vastasi, että uskoo pärjäävänsä elämässään hyvin, ja 66 % kuvasi olevansa toiveikkaita tulevaisuuden suhteen. Syyksi vastausten logiikkaan on esitetty esimerkiksi, että nuoret ajattelevat voivansa vaikuttaa omaan tulevaisuuteensa paremmin kuin ratkoa isoja maailman tulevaisuutta koskevia kysymyksiä. Omaan pärjäämiseensä uskovien osuus on kuitenkin myös ungdomsbarometernin mukaan pienentynyt, ja tulevaisuudestaan epävarmojen osuus on noussut.

Työelämän paineet kuormittavat monia

Työelämä on yksi nuorten suurimmista huolenaiheista. Epävarmuus työn saamisesta, pelko väärän alan valitsemisesta ja huoli omasta jaksamisesta nousivat esiin myös ungdomsbarometernissä. Nuorten

kokemukset heijastelevat laajaa yhteiskunnallista trendiä, jossa vastuu tulevaisuuden hallinnasta, tehokkuudesta ja menestymisestä on yhä enemmän siirretty yksilöille itselleen, vaikka ympäröivän yhteiskunnan muutokset haastavat ja polarisoivat nuorten mahdollisuuksia vastata heihin kohdistuviin odotuksiin (esim. Nikula ym. 2025).

Tällä hetkellä työllisyystilanne Suomessa on Euroopan heikoin, ja nuorten työttömyysaste on yksi korkeimmista (Eurostat 2026). Nuoret ja vastavalmistuneet ovat kaikkein heikoimmassa asemassa pyrkiessään työmarkkinoille, ja korkean työttömyyden oloissa tämä asetelma korostuu. Lisäksi osa nuorista kokee, että heille kasautuu epäoikeudenmukaisia työsuhteita, joissa tulevaisuus on epävarma ja työehdot epäreiluja (Ågren 2023; Määttä & Westerback 2022).

Samaan aikaan nuoret pohtivat tarkoin koulutukseen ja työelämään liittyviä valintoja, ja tuntevat paineita onnistua kerralla oikein – esimerkiksi miltei puolet ungdomsbarometerniin vastanneista tunsi epävarmuutta siitä, aloittavatko he työelämänsä ”väärällä alalla”. Poliittisin päätöksin vastuuta valintojen tekemisestä on siirretty entistä nuoremmille, ja nuorten mahdollisuuksia valita uudelleen on kavennettu (Appelqvist ym. 2026, 24–25; 34). Nuoret kokevat, että heidän on edettävä samassa tahdissa kuin muut, tehtävä päätöksiä entistä varhaisemmassa vaiheessa ja juuri silloin kun yhteiskunnassa niitä odotetaan (Honkatukia, Kallio & Ågren 2025). Tämä vähentää nuorten mahdollisuuksia suhtautua tulevaisuuteen uteliaasti ja erilaisia vaihtoehtoja kokeillen.

Lupaus tasa-arvosta ei toteudu

Ungdomsbarometerniin vastanneista pojista 65 % uskoo, että 10 vuoden päästä sukupuolten välinen tasa-arvo Suomessa on edennyt, kun tytöistä tähän uskoo alle puolet. Lisäksi vuodesta 2020 saakka tyttöjen usko sukupuolten väliseen tasa-arvoon on yhtäjaksoisesti voimakkaasti heikentynyt, kun se pojilla on pysynyt melko vakaana. Tyttöjen mielestä tasa-arvokysymyksissä on siis otettu takapakkia.

Nuorille naisille tasa-arvo ei ole abstrakti kysymys tai ideologia. Epäluottamus sukupuolten välisen tasa-arvon edistymiseen liittyy esimerkiksi työelämän ennakoimattomuuteen, jonka riskit ovat sukupuolittuneita ja kasautuvat yhä nuorille naisille (esim. Attila ym. 2024). Nuoret naiset kamppailevat työn ja perhe-elämän yhteensovittamisen kanssa, ja kenties sen vuoksi kokevat erityistä huolta omasta jaksamisestaan ja paineita tehdä oikeanlaisia valintoja.

Yhteiskunnassa pyritään edelleen kontrolloimaan naisten kehoja – esimerkiksi tätä kirjoittaessa keskustelu abortista on jälleen leimahtanut myös Suomessa – ja nuorten naisten keskeisenä tehtävänä nähdään uusien kansalaisten tuottaminen. Päätökset lasten hankkimisesta eivät kuitenkaan synny tyhjiössä, vaan keskeisellä tavalla suhteessa yhteiskunnan tarjoamiin mahdollisuuksiin perustaa perhe (Kallio, Salminen & Ågren 2026). Ungdomsbarometernin mukaan nuorten halukkuus hankkia lapsia on laskussa – vuodesta 2020 lapsia haluavien tyttöjen osuus on vähentynyt kymmenellä prosenttiyksiköllä, ja lasten hankkimiseen kielteisesti suhtautuvien tyttöjen osuus on yli tuplaantunut.

Kun tyttöjen esille tuomat epävarmuustekijät liittyen sukupuolten väliseen epätasa-arvoon, työelämään, omiin voimavaroihin, ympäristö- ja ilmastokysymyksiin, suunnan vaihtamisen vaikeuksiin sekä heidän tulevaisuutta kohtaan tuntemansa ahdistus otetaan vakavasti, voidaan sanoa, että tasa-arvo ei konkretisoidu nuorten arjessa, ja erityisesti tyttöjen ja nuorten naisten on entistä vaikeampaa luottaa suomalaisen yhteiskunnan kykyyn tarjota heille mahdollisuuksia turvalliseen ja vakaaseen aikuisuuteen.

Nuorten välinen tasa-arvo ei toteudu myöskään muilta osin. Miltei puolet ungdomsbarometernin vastaajista ajatteli, että tulevaisuudessa ruotsinkielisten asema tulee heikkenemään ja eläminen Suomessa vaikeutuu. Tämä voi heijastella ruotsinkielisten nuorten kokemaa kielisyrjintää, häirintää ja kokemusta siitä, että heidän kielellisiä oikeuksiaan ei oteta vakavasti esimerkiksi palveluissa (Savolainen 2024). Samalla yhä useammat

ovat sitä mieltä, että ruotsinkielisten nuorten omat asenteet ja teot ovat saaneet rasistisia piirteitä, ja maahanmuuttoon kielteisesti suhtautuvien määrä on selvästi kasvanut. Kehityskulkujen voi tulkita merkitsevän ruotsinkielisten nuorten tiukentuneita asenteita maahanmuuttoa kohtaan.

On selvää, että rasismi ja sen salliva yhteiskunnallinen ilmapiiri heikentävät nuorten yhdenvertaisuutta ja yhtäläisiä mahdollisuuksia osallistumiseen ja yhteiskuntaan kiinnittymiseen. Rasisminvastaista työtä tarvitaan kaikissa nuorten arjen ympäristöissä, mutta sen on yllettävä myös työpaikoille, mediaan ja julkisen keskustelukulttuurin muuttamiseen. Erityinen vastuu rasismin kitkemisestä on päätöksentekijöillä. (Appelqvist ym. 2026, 41–42.)

Ilmastotoimet eivät vakuuta nuoria

Hyvin harvat ungdomsbarometerniin vastanneista uskoivat ympäristön tilan kääntyvän tulevaisuudessa parempaan suuntaan. 68 % nuorista ajatteli, että Suomessa ympäristö tulee olemaan nykyistä uhatumpi seuraavan 10 vuoden aikana. Erityisesti tytöt ovat sitä mieltä, ettei Suomi tee tarpeeksi ilmastokysymysten eteen.

Monet nuoret vastasivat olevansa epätietoisia ympäristökysymysten suhteen. Tämä voi kertoa siitä, että ilmastokysymykset ovat jääneet talous- ja turvallisuuspuheen varjoon, päätöksenteko on tempoilevaa, eivätkä nuoret näe politiikassa selkeää suuntaa. Nuoret ovat huolissaan, että ilmasto- ja ympäristökysymysten painoarvo politiikassa heikkenee, ja lisäksi he kokevat voimakasta sukupolvien välistä eriarvoisuutta, koska nykyinen päätöksenteko priorisoi lyhyen aikavälin etuja pitkän aikavälin ratkaisujen sijaan (Appelqvist ym. 2020, 21–22; Hickman ym. 2021). Ilmastopolitiikka ei ole nuorille konkreettista ja läpinäkyvää, eikä sen vaikutuksia avata tavoilla, jotka tavoittaisivat heidät.

Vaikka nuoria huolettavat myös muut kysymykset, ovat ympäristö- ja ilmastokysymykset edelleen nuorten keskeisiä huolenaiheita (Happonen & Laine 2026, 99). Nuorten poliittisissa prioriteeteissä ihmisoikeudet, demokratia ja ympäristökysymykset nousevat toistuvasti keskiöön – ja ohi talouskasvun (Kiilakoski & Laine 2022, 62). Nuoret ovat kuitenkin systemaattisesti näkymättömiä virallisissa poliittisissa prosesseissa ja niissä päätöksentekojärjestelmissä, joissa heidän tulevaisuuttaan koskevat ratkaisut tehdään (Bessant & Watts 2025). Uskottava ja kunnianhimoinen ympäristö- ja ilmastopolitiikka, ja nuorten mahdollisuudet osallistua siihen, onkin tunnistettu merkittäväksi mahdollisuudeksi vahvistaa nuorten uskoa tulevaisuuteen (Appelqvist ym. 2026, 44).

Vaikuttaminen on tärkeää, mutta ei mahdollista kaikille

Nuoret haluavat vaikuttaa. He pitävät yhteiskunnallista osallistumista tärkeänä, ja nuorten kiinnostus politiikkaan on ennätyskorkealla (Happonen & Kiilakoski 2025, 55–56). Vaikuttamisesta ovat erityisen kiinnostuneita ne nuoret, joilla on kokemuksia yhteiskunnan epäkohdista, mutta juuri he eivät useinkaan saa mielipiteitään kuuluville.

Osallistuminen edellyttää riittävän vakaita ja turvallisia aineellisia ja sosiaalisia olosuhteita. Nuorten vaikuttaminen kuitenkin polarisoituu ja osallistumiseen liittyy sitkeää eriarvoisuutta. Hyväosaiset nuoret osallistuvat eniten sekä oppilaskuntien ja nuorisovaltuustojen kaltaisilla virallisilla osallistumisen foorumeilla, että omaehtoisesti esimerkiksi digitaalisissa kanavissa (esim. Wass & Blais 2017; Tuuva-Hongisto, Korjonen-Kuusipuro & Haverinen 2025). Myös nuorten arviot omista mahdollisuuksistaan ja taidoistaan vaikuttaa eriytyvät vanhempien koulutustason, taloudellisen tilanteen, sukupuolen ja äidinkielen mukaan (Mehtäläinen, Niilo-Rämä & Nissinen 2017).

Ungdomsbarometerniin vastanneista 61 % kertoi mielellään vaikuttavansa yhteiskunnassa. Vain 38 % kuitenkin arveli, että heillä on siihen hyvät mahdollisuudet. 33 % vaikuttaisi mielellään, mutta heillä ei ole tietoa vaikuttamisen keinoista. Nuorten osallistumishalukkuuden ja osallistumismahdollisuuksien välillä

onkin kuilu. Nuorten taustojen ohella tämä liittyy siihen, että nuorten osallistumisen taitoja tuetaan eri tavoin. Esimerkiksi maahanmuuttotaustaiset nuoret tai ammatillisten oppilaitosten opiskelijat eivät aina koe olevansa yhdenvertaisessa asemassa muiden nuorten kanssa osallistuakseen poliittisesti – eikä heitä myöskään nähdä aktiivisina ja osallistuvina kansalaisina, joiden mielipiteiden esille saamista pyrittäisiin vahvistamaan (Suni & Mietola 2021; Meriläinen 2021). Aikuisyhteiskunta ei siis pidä kaikkien nuorten osallistumista yhtä tärkeänä.

Lopuksi: Ei pikaratkaisuja, vaan pitkäjänteistä tulevaisuuspolitiikkaa

Nuorten tulevaisuususko ei palaudu kampanjoilla, yksittäisillä hankkeilla tai aikuislähtöisellä pikapolitiikalla. Se palautuu, kun yhteiskunta korjaa rakenteita, toimintamalleja ja asenteita, jotka tuottavat nuorille epävarmuutta ja epäoikeudenmukaisuuden kokemuksia. On puututtava eriarvoisuuteen, syrjintään ja mahdollisuuksien epätasaiseen jakautumiseen. Ratkaisut vaativat poliittista tahtoa ja pitkäjänteisyyttä.

Nuoret tarvitsevat enemmän aikaa ja väljyyttä koulutus- ja työelämävalintoihin. Varhaisten valintojen paineita on kevennettävä, ja mahdollisuuksia valita uudelleen on lisättävä. Koulutusjärjestelmän on tarjottava polkuja, jotka eivät sulkeudu liian aikaisin.

Nuorten on voitava luottaa yhteiskunnan tukeen, silloin kun he sitä tarvitsevat. Opintojen ajaksi jokaiselle nuorelle on varmistettava riittävä taloudellinen tuki ilman kohtuutonta lainataakkaa.

Työelämän tasa-arvoa on vahvistettava, ja erityisesti nuorten naisten ja vähemmistöihin kuuluvien nuorten kokemukset työelämäpaineista ja syrjinnästä on otettava vakavasti.

Ilmastopolitiikasta on tehtävä uskottavaa, näkyvää ja osallistavaa. Nuoret eivät voi luottaa ilmastopolitiikkaan, jota he eivät näe ja jossa he eivät koe itsejään osallisiksi. Nuorten ilmastohuoleen on suhtauduttava vakavasti, ja nuorille on tarjottava aitoa valtaa vaikuttaa politiikan suuntaan.

Nuorten halu vaikuttaa on vahva, mutta väylät puuttuvat. Nuorten osallistuminen on ajateltava uudelleen kansalaisoikeutena, johon kuuluu oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskuntaan ja saada kokemuksia itsestään arvostettuna yhteiskunnan jäsenenä. Nuorten arjen instituutioihin tarvitaan lisää matalan kynnyksen vaikuttamisen kanavia, mutta osallisuuden kokemus rakentuu ennen muuta jokaisessa kohtaamisessa aikuisyhteiskunnan kanssa. Siksi syrjintää, rasismia ja eriarvoisuuden kokemuksia on purettava myös osallisuuden näkökulmasta.

Nuorten tulevaisuususko on yhteiskunnan peili. Kun nuoret viestivät tulevaisuutta kohtaan tuntemastaan epäluottamuksesta, he kertovat rakenteista ja toimintatavoista jotka eivät enää kanna, sekä valtasuhteista, jotka estävät heiltä aidon toimijuuden. Aikuisten on lopetettava väheksyvä suhtautuminen nuorten viestimiin huoliin ja pahoinvointiin, ja korjattava niiden taustalla vaikuttavia yhteiskunnallisia kehityskulkuja.

Nuorten tulevaisuususko vahvistuu, kun nuoret voivat vaikuttaa, valita ja tulla kuulluiksi. Se vahvistuu, kun yhteiskunta tekee tilaa nuorille – ei vain puheissa, vaan myös rakenteissa ja resursseja jakamalla. Nuorten hyvinvoinnista on tehtävä läpileikkaava politiikan tavoite, ja nuorten kokemusten on vaikutettava päätöksiin. Nuorten on oltava mukana suunnittelemassa tulevaisuutta, ei vain kommentoimassa sitä.

Lähteet

Appelqvist-Schmidlechner, Kaija, Axelin, Henni, Helenius, Jenni ym. (2026) Nuorten tulevaisuususko horjuu – millaisia toimia nyt tarvitaan?: Opetus- ja kulttuuriministeriön asiantuntijaryhmän loppuraportti. Opetus- ja kulttuuriministeriön julkaisuja 18:2026. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-415-084-2

Attila, Henna, Baumgartner, Tarja, von Bell, Aku ym. (2024) Raskaussyrjintä Suomessa: Vuoden 2024 väestötutkimuksen tuloksia. Helsinki: sosiaali- ja terveysministeriö. https://urn.fi/URN:ISBN:978-952-00-8426-4

Bessant, Judith & Watts, Robert (2025) Young and invisible in a time of polycrisis: reframing the problem and finding solutions. Journal of Youth Studies, 1–18. https://doi.org/10.1080/13676261.2025.2468478

Eurostat (2026) Database. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/explore/all/popul?sort=category&lang=en&subtheme=labour.employ.lfsi.une&display=list (viitattu 3.9.2026)

Happonen, Konsta & Kiilakoski, Tomi (2025) Tilasto-osio. Teoksessa: Konsta Happonen & Tomi Kiilakoski (toim.) Nuoruuden kolme vuosikymmentä. Nuorisobarometri 2024. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–156.

Happonen, Konsta & Laine, Sofia (2026) Tilasto-osa. Teoksessa: Sofia Laine & Konsta Happonen (toim.) Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura, opetus- ja kulttuuriministeriö, 11–114.

Hickman, Caroline, Marks, Elizabeth, Pihkala, Panu ym. (2021) Climate anxiety in children and young people and their beliefs about government responses to climate change: a global survey. Lancet Planet Health 5(12), e863–873. https://doi.org/10.1016/S2542-5196(21)00278-3

Honkatukia, Päivi, Kallio, Jenni & Ågren, Susanna (2025) Nuorten mielenterveyskriisillä on yhteiskunnallinen tausta. Suomen Lääkärilehti 80(16), 1258–1261. www.laakarilehti.fi/e44740

Kallio, Jenni, Salminen, Jarkko & Ågren, Susanna (2026) “Jotta syntyvyys ei romahda” – Nuorten näkemyksiä lasten hankkimisesta paineistetussa ajassa. Teoksessa: Sofia Laine & Konsta Happonen (toim.) Ihan paineissa. Nuorisobarometri 2025. Helsinki: Nuorisotutkimusseura, valtion nuorisoneuvosto, opetus- ja kulttuuriministeriö, 117–137.

Kallio, Jenni & Ågren, Susanna (2025) Aika ja ajallisuus nuorisotutkimuksessa – hankalaa tietoa vai välineitä itseymmärrykseen? Tiede & Edistys 50(3), 14–31. https://doi.org/10.51809/te.155902

Kiilakoski, Tomi & Laine, Riku (2022) Tilasto-osio. Teoksessa: Tomi Kiilakoski (toim.) Kestävää tekoa. Nuorisobarometri 2021. Valtion nuorisoneuvosto, Nuorisotutkimusseura/Nuorisotutkimusverkosto, opetus- ja kulttuuriministeriö, 9–91.

Meriläinen, Niina (2021) “My Participation is Often Dismissed”: How Vocational School Students Participate in Society. Teoksessa: Elizabeth Matto ym. (toim.) Teaching Civic Engagement Globally, 359–374.

Määttä, Mirja & Westerback, Frida (2022) Nuoret aikuiset työmarkkinoilla ja niiden kynnyksellä – elämänkulun näkökulma. Nuorisotutkimus 49(3), 22–38. https://doi.org/10.57049/nuorisotutkimus.9122542

Mehtäläinen, Jouko, Niilo-Rämä, Mikko & Nissinen, Virva (2017) Nuorten yhteiskunnalliset tiedot, osallistuminen ja asenteet: kansainvälisen ICCS 2016 -tutkimuksen päätulokset. https://www.elgpn.eu/ktl/julkaisut/julkaisuluettelo/julkaisut/2017/ICCS2016-D120

Nikula, Elina, Järvinen, Tero & Laiho, Anne (2025) Future school well-being: a qualitative study on the imagined futures of Finnish youth. Journal of Youth Studies 28(10), 1581–1597. https://doi.org/10.1080/13676261.2024.2396336

Savolainen, Stina (2024) ”Meitä on yhä vähemmän ja vähemmän – ja vastustus on lisääntynyt”: Kielellinen eriarvoistaminen pohjalaisten ruotsinkielisten nuorten aikuisten kokemana ja käsittämänä. Elore 31(1), 62–85. https://doi.org/10.30666/elore.143587

Tuuva-Hongisto, Sari & Korjonen-Kuusipuro, Kristiina (toim. 2025) Digitaalinen nuoruus ja kasvavat erot. Nuorisotutkimusseuran julkaisuja 252. Nuorisotutkimusseura.

Suni, Anna & Mietola, Reetta (2021) ‘Dear colleagues, I ask you to act like adults’: minority youth and their political participation. Journal of Youth Studies 26, 213–228.

Wass, Hanna & Blais, André (2017) Turnout. The Sage Handbook of Electoral Behaviour vol. 2, 459–488.

Ågren, Susanna (2023) Shaping Worker-Citizenship: Young Vocational Education Graduates’ Labour Market Positionings Within New Adulthood. Journal of Youth Studies 27(6), 819–834.